

adatok. Annak a Makoldi Miklósnak a kezébe, aki Horvátországban – a horvát kollégái jelenlétében – kiemelhetette Hunyadi Mátyás fiának és unokájának földi maradványait, valamint részt vett az Abasáron Aba Sámuel nemzetségfői, majd királyi központjában található ezeréves apátság feltárásában, és igen, az is tény, hogy ezek a kutatások Káslér Miklós ötletei voltak. Ebben semmi meglepő nincs, mert tárcavezetőként feladata is irányítania a minisztériumhoz tartozó háttérintézményeket.

– Tázlárón pedig – Gallina Zsoltal közösen – a tatárjárás egyik legnagyobb pusztítást szenvedett, utolsó magyar védvonalát tárta föl, ahol a helyiek halálukig küzdöttek. Makoldi Miklósban és családjában generációk óta olyan tudás és látásmód halmozódott fel, amire most szükségünk van. Fontos azonban kiemelnem, hogy hiába ő a kurátor, et-

EZERÉVES, MAGYAR

– Késő antik alapokon nyugvó, Karoling- és szláv gyökerű Árpád-kori kultúra bemutatása helyett én a Szent István-i, sajátosan magyar keresztény kultúrát szeretném előtérbe helyezni – mondta lapunknak Makoldi Miklós régész, a Magyarságkutató Intézet Régészeti Kutatóközpontjának igazgatója a Királyok és szentek – Az Árpádok kora című nagyszabású székesfehérvári kiállításról. Ahogy említettük, az ellenzéki médiában sajtótámadást indítottak amiatt, hogy Makoldi Miklós lett a tárlat új kurátora, és kiemelték, hogy eltávolította a kiállítástól a „muszlim, zsidó és nomád” elemek jelenlétét – az igazság ezzel szemben sokkal összetettebb.

A kiállítás megvalósításának a határ-ideje az Aranybulla kibocsátásának 800. évfordulója, mely fix dátum, ezért egy kurátor kezébe akarták adni a döntést,

Szent István megkoronázása (Melocco Miklós szobra)

Fotó: MTI/Mohai Balázs

nyilatkozott, hogy a kiállítás 17 terme közül háromban javasoltak változásokat a fenti elgondolások alapján. A Királyok és szentek – Az Árpádok kora című kiállításnak a fő mondanivalója ugyanis a magyar kormány döntése alapján az Árpád-ház és az ezeréves magyar kereszténység kialakulásának bemutatása. Makoldi Miklós szerint ehhez képest az első, legnagyobb hatású terem, amibe a vendég megérkezett volna, nagyrészt a 9. századi Karoling Pannóniáról szólt volna, és nem illeszkedett szervesen a kiállítás koncepciójához.

– Megértem, hogy be akarták mutatni a Kárpát-medencei kereszténység előzményeit, de túlzónak éreztem a mértékét. Javaslomat elfogadták és jónak ta-

meghagytuk –, de szerintem ez elvonja a figyelmet a lényegről, mégpedig IV. Béla második honalapításáról, várépítő programjáról. Ráadásul azt sugallja ez a terem annak a több tízezer gyermeknek, aki látja, hogy a tatárjáráskor rengeteg kincsiünk volt, ez tehát egy nagyon jó korszaka volt Magyarországnak. Hangsúlyt kapott eleink hősiek védekezése, talpra állása. Emellett a városok és a településrendszer kap nagyobb hangsúlyt, hisz európai szintű vár- és városrendszer alakult ki hazánkban. Jól példázta ezt a bugac-pétermonostori és abasári feltárások, amelyek bizonyítják, hogy a 11. századtól ugyanolyan városias szintű települések létesültek hazánkban, mint Nyugat-Európában. A falvak

magyarországi kiállításra, mint Szent István ereklyetartója (Aachen), Szent István kardja (Prága), a salzburgi ezüstkereszt (Salzburg), egy III. Béla-kori jövedelem-összeírás, mely alapján a magyar uralkodó európai egyik leggazdagabb koronás főjének számított (Párizs), egy Árpád-kori aranydiadém darabjai (Bukarest) és még több mást.

– A kiállításon túl arról is érdemes beszélnünk, hogy az Árpád-ház projekt keretében egy rendkívül fontos beruházás valósult meg Székesfehérvárott: a város patinás múzeumépületét, az egykori ciszterci rendházat teljesen felújították. Új bejárat, fogadórészlettel bővül az emblematikus épület, amelybe korszerű vitrineket szereznek be, s olyan gépészeti megoldásokat alkalmaznak, amelyek lehetővé teszik elsőrangú műtárgyak tárolását és bemutatását – mondta L. Simon László.

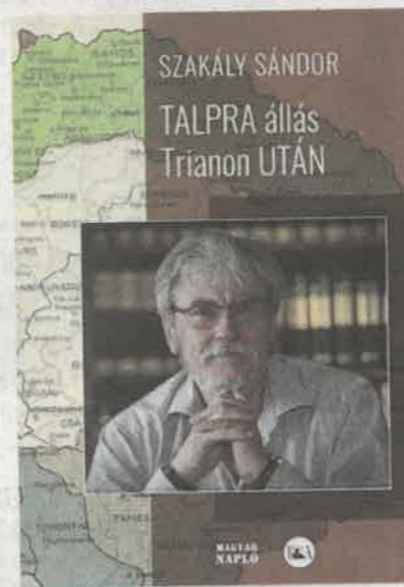
Az igazságkereső misszionárius nem hazudik

Faggyas Sándor

A hazai történettudomány egyik legaktívabb és legismertebb képviselője, egyben a történelmi ismeretterjesztés misszionáriusa a Széchenyi-díjas Szakály Sándor professzor, akitől megszokhattuk, hogy egy-két évente új könyvvel jelentkezik, amelyekben friss újságcikkeit, tanulmányait, interjúit gyűjti össze és adja közre. Legújabb – Talpra állás Trianon után című – kötete azonban majd három év szünet után, a múlt év végén jelent meg. Ennek oka, hogy 2019. április 1-jén kórházba került, és több életmentő műtét után, súlyos betegségéből felépülve csaknem egy év múlva tudott újra munkába állni. Akkor, a Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatói szobájában e sorok szerzőjének elsőként adott – A történész visszatér című – interjújában elmondta, a sok-sok imának és az orvosok, ápolók

áldozatos, gondos gyógyító munkájának köszönhető, hogy életben maradt, mondhatni: újjászületett.

Ez a „visszatérős” beszélgetés áll az új könyve élén, amelynek írásai – interjúk, esszék, tanulmányok – sok nehézség és néha szenvedés közepette, 2020–2021 folyamán születtek. A kötet címét a Magyar Nemzetben tavaly áprilisban, a Bethlen-kormány megalakulásának századik évfordulóján megjelent interjújától kölcsönözte, mert ahogy a trianoni diktátum után Magyarország és a magyarság a gyakorlatilag halálra ítélt – kifosztott, megalázott, megcsonkított – hazában talpra állt, a halál árnyékának völgyéből visszatért történész-szel is valami ilyesmi történt. Mint az előszóban írja: „Nekem ezek az interjúk és írások adták meg a talpra állás valóságát. Képes lettem ismét olvasni, írni, bár a pandémia miatt a könyvtárakba és levéltárakba még nem juthattam el, pedig a történész számára ezek

az igaz törzshelyek. Aki ott törzsasztalt talál, örömmel búvárkodhat múltunk eseményeiben, a jót és a rosszat hozóban egyaránt.”

Az utóbbi két mondatból világosan kiolvasható Szakály történelmi credója. Ő nem elméleti, még kevésbé ideológus történész, hanem pozitívista, a tényeket tisztelő, azokhoz ragaszkodó kutató, aki a múlt hiteles, ellenőrizhető forrásokra és adatokra épülő megismerését és megismertetését tartja hivatásának. Szakály főként a magyar történelem sokat vitatott századik századi időszakával, eseményeivel és „kényes” szereplőivel foglalkozik évtizedek óta, tabukat döntögetve, bátran szembemelve az évtizedekig uralkodó baloldali „pártos” történelemszemlélettel, legyen szó az első és a második világháborúról, az 1918–19-es forradalmakról, Trianonról, a Nemzeti Hadseregről és a Magyar Királyi Honvédségről, Tisza Istvánról, Károlyi Mihályról, Horthy Miklósról és több más vezető politikusról. Mivel elsősorban hadtörténésznek tartja magát, érthető, hogy

legújabb kötetében is a tanulmányok zöme ilyen témájú, és a könyv egyik legértékesebb része a két háború közötti önálló magyar haderő létrehozásának, szervezetének, vezetőinek új adatokon nyugvó bemutatása és tudományos elemzése.

„Mit tehet adott esetben egy történész a hazáért? Igyekszik hitelesen bemutatni annak múltját. Harag és elfogultság nélkül vizsgálja ősei cselekedetét úgy, hogy megpróbálja beleképzelni magát az adott korba és helyzetbe, a mindenkor döntéshozó szerepébe.” Szakály Sándor szerint ez minden magyar történész feladata, ha úriember. Mert az úriember nem hazudik – ezért is választották a vezetésével nyolc éve megalakult Veritas Intézet jelmondatátul Deák Ferenc híres szállóigéjét: „Hazudni nem szabad”.

Szakály Sándor: Talpra állás Trianon után. Facultas Humán Gimnázium–Magyar Napló, Budapest, 2021.